

1. Колесникова М. Управление будущим библиотеки как реальность [Текст] / М. Колесникова // Бібліотечний Форум України. – 2013. – №4. – С. 43-45.
2. Кулик О. Н. Имидж библиотеки в трансформирующемся обществе [Текст] / О. Н. Кулик // В помощь работнику НТБ. – 2013. – № 4. – С. 63-67.
3. Тиханкова Т. Библиотеки вузов: три главные проблемы [Текст] / Т. Тиханкова, Л. Шершнева // Бібліотечний Форум України. – 2013. – № 1. – С. 31-33.

УДК 026.06

Соколовська Т. Б.

(м. Харків)

БІБЛІОТЕКА У ПРОТИСТОЯННІ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ

Показана актуальність лекцій з інформаційного світогляду та інформаційної культури для формування у майбутніх фахівців уміння формувати своє інформаційне середовище для ефективного та безпечного використання інформації з метою адаптування людини до сучасних умов існування суспільства, прийняття рішень та організації знань для успішного навчання.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційна безпека.

Показана актуальність лекцій по інформаційному мировоззренню и информационной культуре для развития у будущих специалистов умения формировать свою информационную среду для эффективного и безопасного использования информации в целях адаптации человека к современным условиям, принятия решений и организации знаний для успешной учебы.

Ключевые слова: информационная культура, информационная безопасность.

The relevance of lectures on information world view and information culture for the formation of future professionals the ability to shape their information environment for effective and safe use information in order to adapt to modern conditions, decision-making, the organization of knowledge to be successful.

Key words: information culture, information security.

В умовах інформаційної війни завданням бібліотек стає навчання користувачів інформаційній культурі та протиставлення агресії телебачення та ЗМІ в інформаційному просторі гармонійного, спрямованого на гуманістичні цілі інформаційного середовища, яке дає людині поле вільного вибору інформаційних ресурсів і сприяє формуванню гармонійних інформаційних потреб.

Бібліотека може допомогти користувачам протистояти сприйняттю брехливої інформації, надати користувачам знання про методи щодо грамотної оцінки інформаційного потоку.

Через пропаганду українських цінностей, поширювання інформації про історію України, традиції українського народу, про видатних діячів української культури та науки бібліотека бере участь у протистоянні антиукраїнській інформаційній війні.

Зараз найбільш яскраво виявляються нові глобальні проблеми, які обумовлені принципово новими умовами суспільного розвитку: віртуалізація суспільства, маніпулювання суспільною свідомістю. Суспільство стало більш залежним від комунікації. Людство у XXI столітті прийшло до розуміння того, що інформація є основою життя та діяльності людини та суспільства [4].

Одним з важливіших компонентів інформаційної культури є інформаційний світогляд. Це нова якість світогляду особистості, в основі якої є розуміння визначаючої ролі інформації та інформаційних процесів у природних явищах, житті людського суспільства, діяльності окремої людини.

Зараз іде процес швидкої інформатизації суспільства, що означає не стільки тотальну комп'ютеризацію, скільки закономірний процес поширення впливу на людство та прискорення інформаційних процесів. Інформація стає більш важливим ресурсом життєдіяльності людини, чим матеріальні та енергетичні ресурси.

У зв'язку з формуванням інформаційного суспільства змінюються завдання та функції бібліотек. Основне завдання: сприяти формуванню надійного та комфортного інформаційного середовища своїх користувачів. Це не можливо без цілеспрямованої навчально-виховної роботи, наслідком якої буде формування інформаційного хисту та гармонійних інформаційних потреб.

Тому поруч з навчанням інформаційним технологіям навчання інформаційній культурі повинно, по-перше, нести знання про вплив інформації на свідомість, поведінку та здоров'я людини, по-друге – про етику та культуру поведінки в інформаційному середовищі.

У Концепції впровадження медіа-освіти в Україні одним з головних завдань освіти визначено необхідність формування у особистості уміння обирати потрібну інформацію, оминати інформаційне «сміття», захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів. Дослідження Н. І. Гендіної свідчать, що інформаційна культура особистості є складовою загальної культури людини. Поняття «інформаційна культура» включає сукупність інформаційного світогляду та системи знань і умінь, що забезпечують цілеспрямовану діяльність з оптимального задоволення індивідуальних інформаційних потреб з використанням як традиційних, так і новітніх інформаційних технологій. Визначаючим у формуванні інформаційної культури є інформаційний світогляд, що включає в себе переконання, ідеали, принципи пізнавальної діяльності. Ця система виявляється у цінностях, способу життя особистості, соціального середовища, суспільства у цілому [3].

За думкою Л. Й. Костенка сьогодні посилюється освітній акцент діяльності бібліотек, формується нова парадигма їх діяльності, стверджується новий образ бібліотеки, якій відповідає парадигмі суспільства знань. Бібліотеки перетворюються у науково-освітні установи [5].

Умови інформаційного суспільства та розвиток суспільства знань приводять до зміни вимог до випускників вищих навчальних закладів. Майбутні фахівці повинні уміти на науковій основі організувати свою працю, володіти сучасними методами збирання, зберігання та обробки інформації, які застосовуються у сфері професійної діяльності. На відміну від традиційної освіти, де центральною фігурою є викладач, у процесі використання інформаційних технологій навчання центр ваги переміщується на студента, який повинен вміти сформулювати своє інформаційне середовище.

Для сучасного суспільства є характерним значне збільшення потоків інформації, які впливають на свідомість людини. "Інформаційний вибух" супроводжується зростанням руйнівних форм мислення на основі споживчих стандартів, культивуванням насильства, агресії і нетерпимості. Сучасність вимагає нових підходів, наповнених гуманізмом і практичним змістом, що буде вести до створення гармонічних відносин між окремими особами, між суспільством і природою, між фізичним, психічним і соціальним початками людини.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності введення в навчальний процес ВНЗ лекцій з інформаційного світогляду та інформаційної культури, який може давати знання про закономірності інформаційних процесів, фундаментальні якості інформації, про вплив інформації на свідомість та

здоров'я людини, знання з етики та культури поведінки у інформаційному середовищі. Завдання лекцій: навчити студентів керувати формуванням свого інформаційного середовища таким чином, щоб воно сприяло розвитку творчих можливостей людини та відповідало основним системним принципам безпеки життєдіяльності.

Інформаційне середовище є одночасно результатом та умовою життєдіяльності окремої людини та суспільства у цілому. Глобальна інформатизація суспільства породжує нові проблеми з виживання людства. З розвитком інформаційних технологій підвищується комфортність інформаційного середовища та зменшується його надійність. У ХХ віці формування інформаційного середовища людини відбувалося за етапами: знання окремої людини (в її мікросередовищі) перебудовувалося у знання соціальної групи (зовнішнє середовище), потім – у знання великої спільноти (макросередовище), потім – вихід на глобальний рівень. Зараз інформація, минаючи соціальні фільтри, може перейти від окремої людини на глобальний рівень. Тому кожна людина повинна розуміти, яку відповідальність вона несе за стан інформаційного середовища людства, а стан інформаційного середовища визначає усі життєві процеси у суспільстві.

Глобальні проблеми виникли тому, що людство створює інформаційне середовище, не керуючись глобальною системою принципів відбору інформації, яка допомогла б людині формувати в кожній ситуації правила відбору інформації відповідно до системи пріоритетів. Отже у кожній ситуації людині необхідно керуватися принципами визначення найважливішої інформації, яка відповідає безпеці життєдіяльності у кожному випадку. Додержання таких принципів відбору інформації для оцінки ситуацій, у яких діє людина, сприяє мінімізації взаємодії з середовищем, що є основною умовою виживання [8].

Для людини має велике значення як якість, так і кількість інформації, що потрапляє в її інформаційне середовище. Перевантаження інформацією веде до порушення інформаційного середовища людини, людина не отримує необхідної інформації для оцінки ситуацій, у яких вона діє. Якість інформації може безпосередньо впливати на організм людини, настроювати його на гармонійний розвиток або на руйнування [7].

Якщо інформаційне середовище буде організоване з урахуванням основних законів та закономірностей функціонування, тоді раціонально та цілеспрямовано й буде формуватися його структура. Добре організоване інформаційне середовище сприяє розвитку людини як творчої особистості,

формуванню її вищих духовних потреб. Примітивно організоване інформаційне середовище формує і примітивні інформаційні потреби, не створює умов для розвитку людини. Забруднення інформаційного середовища інформацією, спрямованою проти природи, що має агресивні компоненти, може шкідливо впливати на підсвідомість людини, її здоров'я та розвиток як особистості [1, 6].

XXI століття сьогодні називають інформаційним століттям та століттям електронної інформації. Для нього є характерним агресивний наступ інформаційних технологій та «розповзання» електронної інформації. Зараз у суспільстві відбувається електронно-інформаційна революція. Іде глобальна інтернетизація, що стає вирішальним фактором усіх сфер життєдіяльності [9]. В умовах глобальної інформатизації суспільству необхідно вивчити «правила поведінки» в інформаційному просторі. Глобалізаційні процеси на Землі свідкують про необхідність поширення свідомості кожної людини – розвитку «голограмного» сприйняття кожної ситуації з точки зору її глобальних причин та наслідків.

Як окрема людина, так і суспільство у цілому мають можливість запобігати інформаційних небезпек завдяки формуванню інформаційного щита: системи цінностей, яка орієнтована на глобальні принципи безпеки життєдіяльності людства. Тому для виживання людини необхідно формування внутрішнього інформаційного щита, якій не пропускає у інформаційне середовище шкідливу та надлишкову інформацію [2].

Навчання інформаційній культурі, у першу чергу, повинно нести знання про закономірності інформаційних процесів, фундаментальні властивості інформації, про вплив інформації на свідомість та здоров'я людини, знання з етики та культури поведінки у інформаційному середовищі. Результатами розвитку інформаційного світогляду повинні стати: наявність інформаційного щита людини, формування гармонійних інформаційних потреб, здібність до формування інформаційного середовища для прийняття рішень у будь-якій ситуації, організація знань для успішного навчання.

Література

1. Grabar N. G., Sokolovskaya T. B. The Information Culture and the Development of Personal Information Requirements / N. G. Grabar, T. B. Sokolovskaya // Scientific and Technical Information Processing. – 2014. – Vol. 41. – No. 2. – Pp. 73–80. © AllertonPress, Inc.
2. Безпека життєдіяльності: Навч. пос. / Ю.С. Скобло, Т.Б. Соколовська, Д.І. Мазоренко, Л. М. Тіщенко, М. М. Троянов. – К.: Кондор, 2003. – 421 с.

3. Гендина Н. И. Образование для общества знаний и проблемы формирования информационной культуры личности / Н. И. Гендина // Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса: Материалы 13-й Междунар. Конф. «Крым-2006». – М., 2006. – [CD-диск].
4. Глазко В. Г. Цивілізаційні кризи і революції: Генно-культурна парадигма / В. Г. Глазко // Безпека життєдіяльності. – 2007. – С. 24 – 27.
5. Костенко Л. Й. Бібліотека суспільства знань : концептуальна модель / Л. Й. Костенко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2006. – № 1. – С. 23–28.
6. Грабарь Н. Г., Соколовская Т. Б. Информационная культура и формирование информационных потребностей личности / Н. Г. Грабарь, Т. Б. Соколовская // НТИ. Сер. 1. – 2014. – № 4. – С.1 – 8.
7. Информационный стресс: вопросы прогнозирования и профилактики / В. Г.Иванов, С. Д. Тулупов, И. А. Филенко // Тези доповідей науково-методичної конференції «Безпека життєдіяльності». – Х., 2002. – С. 73–75.
8. Свентицкий И. И. Фундаментальные проблемы науки и истоки их решения / И. И. Свентицкий // Аграр. наука. – 2001. – № 4. – С. 2 – 3.
9. Шрайберг Я. Л. Електронна інформація, бібліотеки та суспільство: що нам чекати від нового десятиліття інформаційного століття / Я. Л. Шрайберг // Вища школа. – 2011. – № 10. – С. 96–125.